

DIECÉZNY ARCHÍV V NITRE A NEZNÁME LITURGICKÉ RUKOPISY Z 15. A 16. STOROČIA

EVA VESELOVSKÁ – MAREK ĎURČO

PhDr. Eva Veselovská, PhD., Ústav hudobnej vedy SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava 4; e-mail: eva.veselovska@savba.sk

PhDr. Marek Ďurčo, PhD, Katedra histórie, Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok; e-mail: marekdurco@gmail.com

ABSTRACT

In the assessment of liturgical musical codices from the territory of Slovakia dating from the medieval period and the early modern period, the town of Nitra has a special status. From Nitra's church institutional funds only one liturgical manuscript has been preserved in its original place – *the Nitra Codex* from the 12th century (ekphonetic symbols, elements of German adiastrumatic neume notation). From the subsequent period (12th to 16th centuries) religious books with notation have not been preserved. All the more surprising, then, is the discovery of 7 antiphony fragments from the turn of the 16th century with the Esztergom notation system in the Nitra Diocesan Archive, which is one of the oldest church archives in the Slovak Republic. On account of the historic status of the Nitra diocese and its church archive, we regard the finding of these fragments as an exceptional discovery in the field of medieval musical research in Slovakia.

Keywords: Slovakia, Nitra, Bishop archive, medieval times, fragment, notation, liturgy

Mesto Nitra

V slovenských dejinách zastáva mesto Nitra (nem. *Neutra*, maď. *Nyitra*, najstaršia písomná zmienka *Nitraua*, lat. roku 880 *episcopus sanctae ecclesie Nitrensis*, v rokoch 906 – 1200 *castrum Nitra, civitas Nitria* etc.) zvláštne postavenie. Od 9. storočia do roku 1248 bola najvýznamnejším mestom starého typu (pred udeľovaním kráľovských mestských privilégií). Od roku 1248 do 1288 bola kráľovským privilegovaným mestom a od roku 1288 do konca stredoveku bola zemepanským (biskupským) mestom.

Mimoriadne intenzívne bola Nitra osídľovaná už v období Veľkej Moravy, keď bola rezidenčným mestom údelných vojvodov z dynastie Mojmírovcov. V tomto čase vznikla v Nitre sústava opevnených hradísk (napríklad na hradnom kopci je doložená vyspelá karolínska kamenná sakrálna architektúra, hradisko na Martinskom vrchu so sakrálnou stavbou z 9. storočia a i.).¹

Výnimočnému postaveniu Nitry v slovenských dejinách zodpovedá cirkevná organizácia v meste. Roku 828 nechal knieža Pribina na svojom sídelnom majetku v Nitrave postaviť a vysvätiť prvý kresťanský chrám v naddunajskom priestore.² Druhým významným medzníkom v dejinách Nitry bolo zriadenie Nitrianskeho biskupstva v roku 880, keď pápež Ján VIII. na žiadosť Svätopluka vysvätil prvého nitrianskeho biskupa – Wíchinga. Krátko na to bola na hrade postavená katedrála sv. Emeráma. V rokoch 880 – 890 bolo neďaleko Nitry založené najstaršie benediktínske opátstvo na území Slovenska, zasvätené sv. Hypolitovi. Obe najstaršie nitrianske patrocíniá sú juhonemeckého (bavorského) pôvodu. Ešte pred príchodom byzantskej misie sa v okolí Nitry začala kristianizácia, čo dosvedčuje napríklad Kostolík sv. Juraja v Kostolčanoch pod Tríbečom, ktorého stavba sa na základe dendrochronologickej analýzy datuje do roku 861.

Napriek zániku nitrianskeho biskupstva v 10. storočí (zánik Veľkej Moravy) a určitej kultúrnej regresii v 11. storočí kresťanstvo v Nitriansku pretrvalo. V Nitre bol obnovený kostol sv. Emeráma a benediktínske opátstvo zrejme v časoch, keď tu sídlil mladší brat veľkokniežata Gejzu – Michal. Svätému Štefanovi tradícia pripisuje zriadenie Nitrianskej kapituly (novoveké falzum, ktoré odráža stredovekú tradíciu). Začiatkom 12. storočia bolo Nitrianske biskupstvo obnovené. Nitrianska kapitula mala v tomto čase 12 kanonikov a kapitulskú školu. V roku 1111 sa zachoval údaj o učiteľovi Willermusovi Gramaticovi, ktorý vystupoval ako svedok v spore o mýtnu poplatky Zoborského kláštora. Dôležitým vzdelanostným a kultúrnym centrom bol i samotný Zoborský kláštor sv. Hypolita, v ktorom existovalo vlastné skriptorium.³ Okrem spomínaných cirkevných inštitúcií existovali v 13. storočí v Nitre aj 3 farské kostoly (Farský kostol blahoslavenej Panny Márie – na Vršku, Kostol sv. Mikuláša, Kostol sv. Jakuba – „extra muros“). V rokoch 1229 – 1238 je v Nitre doložená aj existencia zoboravých reholí (františkáni, dominikáni). V žiadnych súpisoch sa ale priamo neuvádza napríklad františkánsky kostol Panny Márie (Dolné mesto). Jeho polohu nám približuje len sťažnosť Nitranov na predstaviteľov šľachtickej župy, ktorí zbojníckym spôsobom vnikli do mesta a nerešpektovali právo azylu v kostole sv. Mikuláša a na cintoríne pri františkánskom kostole. O kláštore je známe, že začiatkom 14. storočia vyhorel a v jeho sakristii zhoreli aj mnohé listiny, ktoré tam mali uložené šľachtici z okolia.⁴ Ďalšie dôležité písomnosti a privilégia mesta zhoreli roku 1553, keď požiar zasiahol väčšinu mesta a zhorel aj dom richtára, v ktorom boli uložené takmer všetky výsady mesta. Pravdepodobne časť liturgických rukopisov zhorela, alebo bola zničená už po-

¹ LUKAČKA, Ján: Nitra. In: ŠTEFÁNIK, Martin – LUKAČKA, Ján (eds.): *Lexikón stredovekých miest na Slovensku*. Bratislava : Historický ústav Slovenskej akadémie vied, 2010, s. 54-78, s. 283-293.

² Tamže s. 289.

³ Zoborský kláštor bol násilne zrušený bulou pápeža Pavla II. zo dňa 17. 9. 1468 na podnet Mateja Korvína. Majetky kláštora boli odovzdané nitrianskej kapitule.

⁴ *Monumenta Ecclesiae Strigoniensis III (1321 – 1349)*. DEDEK, Ludovicus Crescens (ed.). Strigonii : Gustavus Buzárovits, 1924, s. 401, č. 578.

čas plienenia Nitry vojskom Přemysla Otakara II. v rokoch 1271 – 1273, keď zhorela biskupská katedrála a archív.⁵

Diecézny archív v Nitre a jeho význam

Diecézny archív v Nitre bol od svojho počiatku umiestnený na Nitrianskom hrade. V období stredoveku ho postihli viaceré vojnové pohromy, napríklad vpád vojsk Přemysla Otakara II. v 13. storočí,⁶ ako aj pustošenie Matúša Čáka v 14. storočí.⁷ Tento archív sa konštituoval predovšetkým z dvoch cirkevných inštitúcií: z písomnej (diplomatickej) produkcie biskupského úradu v Nitre a z úradnej aktivity Nitrianskej kapituly. Staršiu časť archívu (približne do roku 1860) teda tvoria dva archívne fondy, ktoré sú dodnes umiestnené v depozitároch na prvom a druhom poschodí nad Katedrálou svätého Emeráma na hrade. Vnútornú štruktúru týchto fondov určili jednotlivé funkcie ich pôvodcov. Jeden archívny fond tvoria písomnosti biskupského úradu v Nitre a správy biskupských majetkov a druhý fond pozostáva z písomností Nitrianskej kapituly. Počas pôsobenia nitrianskeho biskupa Augustína Roškovaního (1807 – 1892) približne roku 1860 kancelária biskupského úradu v Nitre vyčlenila pre archív tri nové miestnosti na prízemí biskupského paláca. Uskutočnilo sa to z bežných praktických a administratívnych dôvodov. Tieto nové priestory vyčlenené pre archív sú priamym kontinuálnym pokračovaním starších archívnych fondov uložených nad Katedrálou svätého Emeráma v Nitre. Vo vedení administratívnej agendy sa od konca 18. storočia uplatňoval systém základného čísla. Spisy sa členili pertinenciálnym a chronologickým spôsobom podľa vecných a tematických skupín. Ide o členenie abecedným spôsobom podľa farností, nasleduje členenie podľa fasciklov a naposledy podľa konkrétnych spisov. Tento spôsob ukladania spisov (archívnych dokumentov) v archíve pretrval až do konca roku 1937. Od roku 1938 do súčasnosti sa novodobá registratúra biskupskej kancelárie v Nitre vnútorne takmer nečlení na vecné skupiny (oddelenia), ale tvorí kompaktný homogénny celok v systéme základného čísla (pre rýchle vyhľadanie sú k dispozícii registratúrne protokoly a indexy kancelárie).

Prvé pokusy vnútorne usporiadať fondy Diecézneho archívu v Nitre siahajú do prvej polovice 18. storočia. Už koncom 18. storočia boli fondy usporiadané kanonikom Jurajom Krpelecom (1761 – 1825) na základe inštrukcie ostrihomského arcibiskupa a kardinála Jozefa Baťániho (1727 – 1799). Ďalšie indexovanie a manipulácie v 19. sto-

⁵ FUSEK, Gabriel – ZEMENE, Marián (eds.): *Dejiny Nitry*. Od najstarších čias po súčasnosť. Nitra : Mesto Nitra, 1998, s. 162.

⁶ *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis VII-2*. FEJER, Georgius (ed.). č. 45, s. 151-152. O vypálení Nitrianskeho hradu vojskami Přemysla Otakara II. hovorí aj listina zo dňa 17. 8. 1285. Porov. *Monumenta ecclesiae Strigoniensis II*. KNAUZ, Ferdinandus (ed.) Strigonii : typis Aegydius Horák, 1882, č. 182, s. 202-203; *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis V-3*. FEJER, Georgius (ed.). Budae 1830, s. 296-299; VURUM, Josephus: *Episcopatus Nitriensis eiusque praesulum memoria*. Posonii : typis haeredum Belnay, 1835, s. 217-223; *Adalékok a nyitrai székes káptalan történetéhez*. VAGNER, Jozsef (ed.) Nitra : István Huszár, 1896, č. 7, s. 381-383.

⁷ KRISTÓ, Gyula: *Csák Maté*. Budapest : Gondolat, 1986, s. 195.

ročí vykonal kanonik Ján Krajčík (1804 – 1890) a právnik Maximilián Šlachta.⁸ Z fondov čerpal veľa poznatkov aj nitriansky biskup a historik Jozef Vurum (1763 – 1838) pri zostavovaní prvej historickej monografie o Nitrianskej diecéze (1838).⁹ Naposledy roku 1934 fondy v Diecéznom archíve v Nitre zhmotnil do generálneho registra Jozef Mittuch. Počiatky vnútorného usporiadania fondu Nitrianskej kapituly siahajú do 18. storočia. Tento fond bol počas stáročí vystavený viacerým pohromám, presunom i pustošeniu. Možno ho rozčleniť na niekoľko častí: písomnosti Hodnoverného miesta (*locum credibile*), spisy usporiadané kanonikom Jánom Krajčíkom (1861) a písomnosti premanipulované Jozefom Mittuchom (1935), ktorý vypracoval k tomuto fondu generálny index. Jozef Mittuch svojím zásahom prispel k zmiešaniu a premanipulovaniu archívnych dokumentov archívu Nitrianskej kapituly a archívu Hodnoverného miesta Nitrianskej kapituly (*locum credibile capituli Nitriensis*). Z tohto fondu napísal historicky hodnotnú prácu kanonik Jozef Vagner (1833 – 1910) o dejinách Nitrianskej kapituly.¹⁰ Po spoločenských zmenách roku 1948 Diecézny archív v Nitre prešiel do operatívnej starostlivosti štátnych archivárov v Nitre. Po uvoľnení spoločensko-politických pomerov v roku 1990 sa historické písomnosti Diecézneho archívu v Nitre vrátili späť do rúk Katolíckej cirkvi. Vo všeobecnosti možno povedať, že Diecézny archív v Nitre na Biskupskom úrade v Nitre sa vnútorne člení na tieto štyri základné archívotvorné zložky:

1. Archív nitrianskych biskupov,
2. Archív Nitrianskej kapituly,
3. Archív Hodnoverného miesta Nitrianskej kapituly,
4. tzv. dolný archív (založený za biskupa Augustína Roškovaniho cca roku 1860).

Praktické využitie fondov Diecézneho archívu na vedecký výskum

V Diecéznom archíve v Nitre sa dnes nachádzajú zaujímavé a mimoriadne pozoruhodné archívne dokumenty.¹¹ V rámci vedeckého výskumu vzniklo niekoľko vedeckých štúdií, ktoré čerпали z dokumentov Diecézneho archívu v Nitre, napríklad k osobe Andreja Hlinku,¹² samostatná pramenná edícia¹³ a odborné práce k dejinám cirkev-

⁸ ZEMENE, Marián: Nitrianske biskupstvo 1111 – 1939. In: WATZKA, Jozef – ZEMENE, Marián (eds): *Štátny archív v Bratislave. Sprievodca po archívnych fondoch III*. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1966, s. 192-206. Porov. ZEMENE, Marián: Sídlna kapitula v Nitre (1006) 1229 – 1950. In: WATZKA, Jozef – ZEMENE, Marián (eds): *Štátny archív v Bratislave. Sprievodca po archívnych fondoch III*. Bratislava : Slovenská archívna správa, 1966, s. 206-214.

⁹ VURUM, Josephus: *Episcopatus Nitriensis eiusque praesulum memoria*. Posonii : typis haeredum Belnay, 1835.

¹⁰ VAGNER, Jozef: *Adalékok a nyitrai székes káptalan történetéhez*. Nitra : István Huszár, 1896.

¹¹ Prístup k archívnym fondom je možný iba so súhlasom diecézneho biskupa.

¹² NEMEŠ, Jaroslav – ZMÁTLO, Peter: Listy Andreja Hlinku biskupovi Karolovi Kmeťkovi z rokov 1919 – 1928. In: *Historický časopis*, roč. 51, č. 3, 2003, s. 501-527.

¹³ ĎURČO, Marek – NEMEŠ, Jaroslav (eds.): *Miscellanea ecclesiastica Nitriensia I. Quellen zur Geschichte des Bistums Neutra*. Kraków : Wydawnictwo i Drukarnia Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2007.

nej administratívy a k problematike patrocínií Nitrianskej diecézy.¹⁴ Diecézny archív v Nitre ponúka na odborné a vedecké štúdium veľké množstvo vzácných dokumentov. Pred rokom 1945 v Nitre na hrade fungoval aj diecézny školský úrad. Z toho dôvodu sa množstvo archívnych dokumentov týka školských regionálnych dejín.¹⁵ Nachádzajú sa tu pramene najmä k dejinám rímskokatolíckych farností,¹⁶ dekanátov¹⁷ a k cirkevným osobnostiam i predstaviteľom.¹⁸ V menšej miere sú tu dokumenty k novodobým politickým vzťahom cirkvi a štátu, čiastočne k dejinám vojenským, rehoľným a rádo-
vým, misijným, ako aj k charitatívnym (chudobince a sirotince).¹⁹ V Diecéznom archíve v Nitre sú písomnosti k dejinám Kňazského seminára svätého Ladislava v Nitre²⁰ a ku Kapitulnému opatrovníctvu náboženských základín.²¹ Zároveň za cenné považujeme pramene k organológii a kampanológii (súvisiace s rekviráciou organových píšťal a zvonov počas prvej svetovej vojny), ku Katolíckej akcii v tridsiatych rokoch 20. storočia a iné. Vzácné sú odpisy z matrik, ktoré sú vhodné na genealogický, heraldický, štatistický a demografický výskum.²² Pre výskum moderných a novodobých dejín Slovenska od roku 1948 je mimoriadne cenný samostatný fond s písomnosťami druhej polovice 20. storočia.²³

Miesto objavenia stredovekých notovaných fragmentov

Fragmenty latinskej pamiatky hudobného charakteru z prelomu 15. a 16. storočia sme našli pri systematickom archívnom spracovávaní dokumentov v lete roku 2001. V tom

¹⁴ ĎURČO, Marek: Príspevok k dejinám správy Nitrianskej diecézy. In: *Historické rozhľady*, roč. 3, 2006, s. 69-101; ĎURČO, Marek: Patrocíniá kostolov v Nitrianskej diecéze do konca 18. storočia ako prejav miestnej úcty. In: *Ružomerský historický zborník*, roč. 2, 2008, s. 95-131; ĎURČO, Marek: Kostoly ako sakrálne objekty vo farnostiach na strednom a hornom Považí na prelome 17. a 18. storočia. In: *Vlastivedný zborník Považia*, roč. 24, 2009 s. 9-50; ĎURČO, Marek: Cirkevná správa farností v rámci dekanátov Veľké Topoľčany a Vestenice od roku 1763 do konca 18. storočia. In: *Konštantínove listy*, roč. 3, 2010, s. 99-116.

¹⁵ Diecézny archív v Nitre (ďalej ako DAN), fondové oddelenie *Scholaria*.

¹⁶ DAN, fondové oddelenie *Parochiae dioecesis Nitriensis* (predstavuje to cca 149 farností na bývalom jurisdikčnom území Nitrianskej diecézy) za časové obdobie cca (1802) 1828 – 1937. Fondové oddelenie je rozčlenené abecedne podľa farností a farnosti sú aspoň čiastočne usporiadané podľa pertinenčných skupín: *Schola, Ecclesia, Parochia, Congrua, Varia Mixta*, etc. Je k nemu vypracovaná orientačná pomôcka.

¹⁷ DAN, fondové oddelenie *Districtus*. Ide o písomnosti dekanátov bývalej Nitrianskej diecézy z obdobia rokov cca 1900 – 1937. Fondové oddelenie je nahrubo rozčlenené podľa bývalého dekanátneho administratívneho členenia Nitrianskej diecézy.

¹⁸ DAN, osobné fondy nitrianskych biskupov, kanonikov a kňazov (napr. Karol Kmetko, Jozef Pásztor, Ján Hodál a iní).

¹⁹ DAN, fondové oddelenie *Acta* (cca 1900-1937), ktoré predstavuje cca 85 vecných pertinenčných skupín.

²⁰ DAN, *Kňazský seminár svätého Ladislava v Nitre (1624) 1715 – 1950*. Archívny fond je nahrubo roztriedený z rozsypu. Ide cca o 50 archívnych škatúl.

²¹ DAN, *Kapitulné opatrovníctvo náboženských základín* (cca 1890 – 1952). Archívny fond má vypracovaný len čiastkový inventárny súpis.

²² DAN, fondové oddelenie *Copiae matriculae* (1782) 1825 – 2007.

²³ DAN, *Slovenský úrad pre veci cirkevné* (1948 – 1989). K tomuto archívnemu fondu je vypracovaný samostatný inventár, zatiaľ len v rukopisnej podobe.

čase sme spracovávali archívny fond Kapitulné opatrovníctvo náboženských základní priamo v priestoroch Diecézneho archívu v Nitre v biskupskom paláci. Išlo o niekoľko pergamenových veľkorozmerných foliantov, ktoré boli v niektorých častiach obhorené. V čase nálezu (2001) sa tieto liturgické hudobné latinské texty nachádzali v prútenom koši, v ktorom bolo veľké množstvo písomností práve z tohto archívneho fondu. Predpokladáme, že čiastočné poškodenie pamiatky spôsobili aj vojnové pohromy najmä v novoveku. Napríklad v roku 1805 Ondrej Halás, rodák z Predmiera, počas vojny Rakúska s Francúzskom dal preniesť archív Nitrianskej kapituly spolu s pokladnicou katedrálneho chrámu do Domaníže, kde ho po celý rok starostlivo uschovával v pivniciach a opätovne ho vrátil do Nitry.²⁴ Výskum cirkevných archívov môže poskytnúť ešte veľa zaujímavých informácií ku kultúrnym, spoločenským i sakrálnym dejinám Slovenska.²⁵ Historická veda na Slovensku sa postupne obohacuje aj o poznatky z cirkevných archívov na Slovensku,²⁶ čo je na všeobecný prospech odbornej i laickej society.

Perspektívy ďalšieho výskumu

Cirkevné archívy podľa dnešného zákona o archívoch a registratúrach NR SR č. 395 z roku 2002 možno považovať za archívy právnických osôb súkromného charakteru. Cirkevným diecéznym ako aj farským archívom sa doteraz venovala len malá pozornosť.²⁷ Prieskum vo farských archívoch na území historickej Nitrianskej diecézy sa konal ešte v čase socializmu v rokoch 1958 a 1974.²⁸ Od toho času systematický prieskum absentuje. Cirkevné archívy možno považovať za neoceniteľný prameň k poznaniu sakrálnych a duchovných dejín Slovenskej republiky (napríklad na úrovni obce, farnosti, dekanátu, diecézy, ale aj cirkevnej provincie). Archívy rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku rozdeľujeme do dvoch základných úrovní: archívy farností a archívy diecéz (tzv. diecézne archívy). Existenciu farských archívov možno datovať už do 14. storočia, napríklad dosvedčuje to zachovaná zakladacia listina fary v Ponikách z roku 1310.²⁹ Každý archívny dokument z farského alebo diecézneho archívu považujeme za

²⁴ DAN, fond *Parochiae dioecesis Nitriensis*, 105/I, k. 250, kanonická vizitácia farnosti Rajec zo dňa 19. 6. 1831, pozri latinskú zmienku v kapitolke pod názvom *Origo parochiae*.

²⁵ Na dôležitosť farských a diecéznych archívov pri výskume historickej demografie regiónov poukazuje aj MAUR, Eduard: *Základy historickej demografie*. Praha: Univerzita Karlova, 1983, s. 58-62. Porov. CHALUPECKÝ, Ivan: Archívy katolíckej cirkevnej správy na Slovensku. In: *Slovenská archivistika*, roč. 27, č. 1, 1992, s. 14-29.

²⁶ MACKO, Martin: Prvé pastoračné angažmán redemptoristov medzi slovenským obyvateľstvom v roku 1874 a kauza podpory spolku striedivosti. In: *Kultúrne dejiny*, roč. 3, č. 1, 2012, s. 60-75.

²⁷ CHALUPECKÝ, Ivan: Problematika ochrany cirkevných archívov. In: *Slovenská archivistika*, roč. 19, č. 2, 1984, s. 201-207.

²⁸ V tomto čase prebiehala rekvirácia cirkevných matrik na území Nitrianskej diecézy. Problematikou cirkevných matrik sa zaoberali napr. SARMÁNYOVÁ, Jana: *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16. – 19. storočia*. Bratislava: Odbor archívniectva Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, 1991; KOHÚTOVÁ, Mária: Odraz mestského života v cirkevných matrikách. In: *Historické štúdiá*, roč. 42, 2002, s. 133-138; DOBROTKOVÁ, Marta: Cirkevné matriky a ich vplyv na spoločenské pomery v ranom novoveku. In: *Studia Historica Tyrnaviensia*, roč. 8, 2009, s. 145-154.

²⁹ ŠOTNÍK, Stanislav: Zakladacia listina fary v Ponikách z roku 1310. In: *Slovenská archivistika*, roč. 34, č. 1, 1999, s. 36-54.

jedinečný a neopakovateľný, pretože dokumentuje a zrkadlí sa v ňom historický vývoj farnosti.

V perspektíve do budúcnosti by bolo azda vhodné vynaložiť úsilie na porovnanie výsledkov historického bádania v cirkevných archívoch na Slovensku s písomnosťami vo Vatikánskom archíve v Ríme³⁰ a v archívoch jednotlivých reholí a kongregácií.³¹ Domnievame sa, že Diecézny archív v Nitre by mal byť systematicky spracovaný v podobe spievodcu po archívnych fondoch a v takejto podobe bude raz azda sprístupnený odbornej verejnosti, pretože výskum cirkevných dejín má svoje nezastupiteľné miesto v historickej vede na Slovensku.³²

Stredoveké notované rukopisy z Nitry

Pri celkovom hodnotení stredovekých a ranonovovekých kódexov a fragmentov z územia Slovenska zastáva pramenný materiál mesta Nitra zvláštne postavenie. Zo stredovekého fondu cirkevných inštitúcií Nitry sa do dnešných dní zachoval na svojom pôvodnom mieste len *Nitriansky kódex*. Ide o benediktínsky lekcionár, ktorý Július Sopko datoval do 11. storočia. Jaroslav Nemeš najnovšie presúva dátum vzniku prameňa do 30. rokov 12. storočia. Rukopis obsahuje ekfonetické znaky – prvky nemeckej bezlinajkovej neumovej notácie.³³ Táto najstaršia liturgická kniha z územia Slovenska pochádza podľa najnovších výskumov Jaroslava Nemeša z nemeckého Aachenu (Burtscheid, benediktínsky kláštor zasvätený Jánovi Krstiteľovi).³⁴ O osudoch kódexu a jeho

³⁰ PAGANO, Sergio et al.: *Indice dei Fondi e relativi mezzi di descrizione e di ricerca dell' Archivio Segreto Vaticano*. Città del Vaticano 2011. Porov. DUBOVSKÝ, Ján: Výskum slovacík vo Vatikánskom archíve I. časť. In: *Slovenská archivistika*, roč. 28, č. 1, 1993, s. 21-53; DUBOVSKÝ, Ján: Výskum slovacík vo Vatikánskom archíve II. časť. In: *Slovenská archivistika*, roč. 28, č. 2, 1993, s. 33-58.

³¹ MORIŠOVÁ, Viera: Z prameňov kongregácie pre šírenie viery v Ríme k dejinám rekatolizácie na Slovensku v 17. a 18. storočí. In: *Slovenská archivistika*, roč. 34, č. 2, 1999, s. 89-99; DUBOVSKÝ, Ján: Pramene k cirkevným dejinám Slovenska v archíve Viedenskej nunciatúry do roku 1792. In: *Slovenská archivistika*, roč. 30, č. 2, 1995, s. 67-77; DUBOVSKÝ, Ján: Štúdium prameňov k dejinám Slovenska v archíve Viedenskej nunciatúry. In: *Slovenská archivistika*, roč. 31, č. 2, 1996, s. 27-36; DUBOVSKÝ, Ján.: Správa o vedeckom výskume v archíve Kongregácie pre šírenie viery v Ríme a vo Vatikánskom archíve v roku 1996. In: *Slovenská archivistika*, roč. 32, č. 1, 1997, s. 148-155; DUBOVSKÝ, Ján: Správa zo študijnej cesty vo Vatikáne v roku 1997. In: *Slovenská archivistika*, roč. 33, č. 1, 1998, s. 202-207.

³² LOPATKOVÁ, Zuzana: Výskum slovenských cirkevných dejín – stav a perspektívy. In: *Studia Historica Tyrnaviensia*, roč. 2, 2002, s. 137-148. Porov. ZEMENE, Marián Róbert: Cirkevné archívy na Slovensku. In: *Historické štúdie*, roč. 43, 2004, s. 257-268.

³³ SOPKO, Július – VALACH, Július (eds.): *Nitriansky kódex*. Martin : Matica slovenská, 1987. NEMEŠ, Jaroslav: *Nitriansky kódex a jeho posolstvo : Aachen. Óbuda. Nitra*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. NEMEŠ, Jaroslav: *Kodex von Neutra : Geistige Erbschaft der italienisch-griechischen Mönche und ihrer Nachfolger von Aachen*. Győr : Palatia Nyomda és Kiadó Kft., 2007. KÁČERÍK, Adrián: *Codex Nitriensis latinus*. Edizione critica del codice. Romae : Pontificium Athenaeum S. Anselmi de Urbe Pontificium Institutum Liturgicum, 1998.

³⁴ Základ sanktorálu kódexu pochádza z byzantského prostredia juhu Talianska. Obsahuje neobvyčajne veľký počet sviatkov (140 sviatkov s 244 oslavami). Bol napísaný podľa viacerých predlôh. Medzi sviatky sanktorálu, ktoré sú typické pre ostrihomský rítus, sú okrem sviatku sv. Vojtecha zaradené aj sviatky sv. Alexia (17. 7., začiatok slávenia tohto sviatku v Uhorsku sa pripisuje práve sv. Vojtechovi), sv. Václava (28. 9.), sv. Demetera (26. 10.) a sv. Mikuláša (6. 12.). K týmto sviatkom ale nie je pridaný úplný text čítania, vigília alebo oktáva. NEMEŠ: *Kodex von Neutra*, Ref. 33.

existencii máme prvý doklad zo 16. storočia (1577), keď sa spomínal v testamente nitrianskeho biskupa Pavla Bornemisu. O osudoch rukopisu štyri storočia predtým nemáme žiadne písomné správy.³⁵

Žiaľ, z ďalších storočí (12. – 16. storočie) sa nezachovali žiadne úplné liturgické knihy (kódexy ani fragmenty), viažuce sa dokázateľne na Nitru. O to prekvapujúcejšou skutočnosťou je, že okrem ranonovovekého kódexu – tzv. *Nitrianskeho graduálu* (Slovenský národný archív, sign. 67),³⁶ bolo v nedávnej minulosti v Diecéznom archíve v Nitre objavených 7 fragmentov s ostrihomským notačným systémom z časového obdobia od konca 14. do začiatku 16. storočia (xeroxové kópie Dr. Ďurča, rozsyp fondu kapitulné opatrovníctvo náboženských základín *Liber continens 47, 48, 50, 53, 56, A. 1510-1520*). Pri digitalizácii fragmentov počas výskumov v roku 2012 sme okrem 6 fragmentov, ktoré sa nachádzali na xerochoch Dr. Ďurča, spracovali aj ďalšie bifólio antifonára s časťou oficiových spevov na sviatok sv. Trojice a zo sviatku Božieho tela.³⁷ Na fóliu 1r bifólia je t. č. prilepená papierová odpustková listina pápeža Inocenta XI. z 13. decembra roku 1685. Za pomoc a identifikáciu listiny ďakujeme Dr. Miriam Hlaváčkovej z Historického ústavu SAV a Dr. Janovi Hrdinovi z Výskumného centra pre dejiny vedy (Ústav dejín Univerzity Karlovy v Prahe a Archív Univerzity Karlovy).³⁸

Fragmenty z Diecézneho archívu v Nitre (Miscellanea)

Fragmenty z Diecézneho archívu v Nitre (7 fólií) pochádzajú z troch antifonárov. Obsahujú oficiovú liturgiu na sviatok Narodenia Pána, Svätej Trojice (De Trinitate), Božieho tela (Corpus Christi – takmer kompletne oficium), sv. Jána Krstiteľa (Joannis Baptistae) a Nanebovstúpenia Panny Márie (Assumptio BMV).³⁹

Zlomky *Antifonára Miscellanea 1* (bifólio), 2 a 3 dokladajú vzácny príklad ostrihomskeho systému poslednej tretiny 15. storočia (problematické datovanie Juraja Šedivého).⁴⁰ Prvky ostrihomskej notácie majú esovitý, plynulý tvar a sú poznačené

³⁵ TAKÁCS, Sándor: Nádasdy Ferenc gróf sárvári kincstára. In: *Archaeologiai értesítő* 22, 1902, s. 202-211. NEMES: Nitriansky kódex, Ref. 33, s. 17.

³⁶ KNAUZ, Nándor: *A Pozsonyi káptalannak kéziratái*. Esztergom : Nyomatott Horák Egyed betűivel, 1870, Kn 71. SOPKO, Július: *Kódexy a neúplne zachované rukopisy v slovenských knižniciach*. Martin : Matica slovenská, 1986, č. 509.

³⁷ Za spoluprácu a povolenie štúdia fragmentov by sme sa veľmi radi poďakovali nitrianskemu biskupovi Mons. Prof. ThDr. Viliamovi Judákovi, PhD. a Dr. Romanovi Geršimu z Diecézneho archívu v Nitre.

³⁸ Dr. Jan Hrdina identifikoval základné údaje z listiny: Roma, 1685 dec. 13. Innocent XI. udeľuje na žiadosť benátskeho dóžu a senátu plnomocné odpustky (plenissimam et amplissimam omnium peccatorum suorum etc.) všetkým, ktorí podporia svätú vojnu (sacrum bellum) proti Turkom či už osobne alebo almužnami (príspevkami). Pápež zároveň poveruje ordinára (ordinarii locorum, t. j. miestnych biskupov a nimi určené osoby), aby sa postarali o zverejnenie odpustkov v listinnej forme a kázaním.

³⁹ Pôvodne sme na analýzu použili 12 čiernobielych fotoreprodukcii Dr. Ďurča (označenia A1-B7). Na základe výskumu z roku 2012 sme fragmenty zoradili podľa systému uloženia (označenie *Miscellanea 1-7*).

⁴⁰ Keďže sme k prvotnej analýze fragmentov mali k dispozícii len čiernobiele reprodukcie, datovanie jednotlivých paleografických štruktúr môže byť mierne skreslené. Juraj Šedivý vyslovil názor, že najmä v prípade fragmentov A2-AB2 a B4-B5 išlo buď o písmo z konca 15. storočia alebo o mimoriadne progresívny rukopis z konca 14. storočia. Notačné štruktúry smerujú podľa nášho názoru skôr k staršiemu datovaniu z prelomu 14./15. storočia.

gotizáciou základných tvarov. Oplyvnené sú dobovými módnymi prvkami, ktoré sa do ostrihonského systému dostali z métskej notácie (v niektorých prípadoch nastal rozpad scandicu na dve časti, ojedinele nie je dodržaný prísne vertikálny rad klesajúcich punctov v climacu, ale body smerujú doprava). Tri najstaršie zlomky (4 fóliá) prekvapujúco používajú custos, 5-linajkovú notovú osnovu a kľúče C, F, G (kľúč G je v kvintovom postavení nad kľúčom C, kľúč F je v tvare písmena F). Mimoriadne príbuzný systém dokladá zlomok *Antifonára MUS 1-11* zo Slovenského národného múzea, ktorý Janka Szendrei datuje do druhej polovice 14. storočia.⁴¹ *Antifonár Miscellanea 1* s odpustkovou listinou pápeža Inocenta XI. obsahuje liturgiu na ranné chvály, tzv. malé hodinky (prímu, terciu, sextu a nónu) a druhé večery sviatku sv. Trojice (f. 1r). Nasledujú spevy na sviatok Božieho tela, ktoré dokumentujú typický ostrihomský poriadok prvých večier tohto sviatku. Fólio 2r a 2v, ktoré tvorí druhú polovicu bifólia *Miscellanea 1*, je zo sviatku sv. Jána Krstiteľa (spevy od druhého nokturna až po antifónu na Magnifikat z oktávy slávenia sviatku sv. Jána Krstiteľa). Prvá časť matutína na sviatok Božieho tela chýba (prvé a začiatok druhého nokturna), ale koniec officia už úplne dokladajú dva nasledovné fragmenty *Miscellanea 3* (tretie nokturno a antifóny 1 – 4 na ranné chvály). Radenie responzórií a antifón tohto sviatku zodpovedá všeobecne zaužívanému radeniu, pričom sa napríklad ostrihomský a pražský rítus od seba neodlišujú. Zlomok *Miscellanea 2* pokračuje v antifóne 4 a spevmi na druhé večery sviatku Božieho tela. Nasleduje officium na sviatok Jána Krstiteľa (sviatok sa slávi 24. júna, prvé večery antifóny *Descendit angelus Domini* až po prvé nokturno – prvé responzorium *Fuit homo*), pričom fragment *Miscellanea 1* v ňom pokračuje a uzatvára antifónou *Pro eo quod non* z oktávy sviatku Jána Krstiteľa. Radenie je podľa ostrihonskej liturgickej tradície.⁴²

Rozpad ostrihonskej formy scandicu dokumentuje aj druhá, o niečo mladšia písárska ruka ďalších troch príbuzných fólií (cca okolo roku 1500, *Miscellanea 4 – 6*). Notácia nepoužíva custos. Namiesto plynulého esovitého tvaru pesu a scandicu sa používa métsky, dvojdielny tvar. Climacus sa už takmer vôbec neobjavuje vo vertikálnej podobe, ale s bipunctom a radom doprava smerujúcich, klesajúcich punctov. Notácia je prekvapujúco umiestnená na 5-linajkovú notovú osnovu, pričom práve tento fakt môže svedčiť o adaptácii ostrihonského systému v skriptóriu v Nitre. V ostrihomských rukopisoch sa totiž uplatňoval skôr 4-linajkový systém bez použitia custos. Mimoriadne podobný systém sa nachádza v *Ostrihomskom kapitulári Clmae 408*,⁴³ ktorý pochádza z roku 1370. Notačný systém je – podobne ako v prípade nitrianskych zlomkov – umiestnený do 11 riadkov notovej osnovy. Radenie responzórií a antifón *Antifonára Miscellanea 5* na druhé a tretie nokturno, ranné chvály a druhé večery štvrtej adventnej nedele presne zodpovedá liturgickému poriadku ostrihonského

⁴¹ SZENDREI, Janka: *Középkori hangjegyzések Magyarországon*. Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 1983, F 606. VESELOVSKÁ, Eva: *Mittelalterliche Liturgische Kodizes mit Notation in den Archivbeständen von Bratislava*. (=Musaeum Musicum.) Bratislava : Slovenské národné múzeum – Hudobné múzeum, 2002, č. 37. VESELOVSKÁ, Eva: *Notatio Strigoniensis – ostrihonská notácia na Slovensku*. In: *Musicologica Slovaca*, roč. 1 [27], č. 1, 2010, s. 46-79, 2010, s. 60.

⁴² KOVÁCS, Andrea: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae, V/B Strigonium (Sanctorale)*. Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 2006, s. 102, 5.0624.0010-5.0624.0160.

⁴³ SZENDREI: *Középkori hangjegyzések Magyarországon*, Ref. 41, C 99.

rítu. Podobne je pre ostrihomskú liturgickú tradíciu typické aj zoradenie tzv. „Ó“ antifón štrvtého adventného týždňa z *Miscellanea 4*. Antifóny v poradí *O Clavis David, O Oriens, O Rex gentium, O Emmanuel, O Virgo virginum, O mundi Domina, O Gabriel nuntius, O Jerusalem civitas* (v edícii CAO-ECE V/A *Strigonium* číslované ako 4 – 8, 12, 9, 11)⁴⁴ čiastočne zodpovedajú poradiu v *Bratislavskom antifonári III* (Str-1 / SQ-BRm Archív mesta Bratislavy EC Lad. 6; radenie: 1 – 8, 12, 9), *Bratislavskom antifonári IV* (Str-2 / SQ-BRm Slovenský národný archív 2, radenie: 1 – 8, 12, 9) a v *Breviári MR 67* zo Záhrebu (Str-67 / HR-Zu *Breviarium saec. XIII*. Záhreb MR 67, radenie: 1 – 8, 12). Nasleduje časť ofícia na decembrový sviatok sv. Tomáša apoštola (notovaná antifóna *O Thoma Didyme*) Toto zvláštne postavenie sa objavuje za „Ó“ antifónami vďaka podobnej formovej výstavbe antifóny na sviatok sv. Tomáša (taktiež „Ó“ antifóna), pričom takéto vsunutie spevu sviatku zo sanktorálu v časti temporálu nie je ojedinelé.⁴⁵ Podobne sa tento sviatok objavuje i v *Bratislavskom antifonári IV* (SNA 2), f. 27v. Poslednými spevmi na fragmente sú spevy z nokturna na vigíliu sviatku Narodenia Pána. *Antifonár Miscellanea 6* obsahuje časť spevov na druhé a tretie nokturno sviatku Narodenia Pána. Responzóriá a antifóny sú radené podľa ostrihomskej liturgickej tradície. Pražskej liturgii sa približuje jedine tretie responzórium tretieho nokturna *Verbum caro*, ktoré má okrem verša *In principio erat* aj verš *Puer natus*.⁴⁶

Posledná dvojica zlomkov (*Miscellanea 7*, spevy zo sviatku Nanebovstúpenia Panny Márie)⁴⁷ pochádza z polovice 16. storočia. Notačný systém ostrihomskej notácie je zachovaný v rovnakej forme ako v prípade *Nitrianskeho graduálu*. Domnievame sa, že mohlo ísť o rovnakého notátora. Kurzívna forma má vertikálny tvar, ostrihomské formy sú doplnené niektorými prvkami métskej notácie. Použitý je métsky pes so samostatným úvodným punctom, za ktorým nasleduje virga s hlavicou doprava, ktorá má vertikálny driek. V celom kódexe sa používa *custos*, čo môžeme opäť považovať za typický prvok rukopisov skriptorských dielní z územia Slovenska.

Štúdia bola vypracovaná v rámci projektu „Európske dimenzie umeleckej kultúry Slovenska“ kód ITMS 26240120035.

⁴⁴ KOVÁCS, Andrea: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae, V/A Strigonium (Temporale)*, Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 2004, s. 80.

⁴⁵ Do tejto skupiny spevov sa zvyknú zaraďovať aj komemoračné spevy *de beata Virgine*. KOVÁCS: Ref. 44, s. 18.

⁴⁶ KOVÁCS: Ref. 44, s. 88, 10740-10750. CZAGÁNY, Zsuzsa: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae, III/A Praha (Temporale)*. Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 1996, s. 71, 107540-10751.

⁴⁷ Liturgické zaradenie spevov k určitej tradícii je žiaľ ťažko rekonštruovateľné kvôli torzovitosti fragmentu.

PRÍLOHA

Fragmenty z Diecézneho archívu v Nitre

Miscellanea 1

Antifonár

pergamenový fragment antifonára je prelepený listinou pápeža Innocenta XI. z 13.12.1689
perg., ilum., not., bifólio (1r-v + 2r-v)

rozmery: 410 x 289 mm (1 fólio), bifólio: 658, zrkadlo: 320 x 210 mm, výška notovej
osnovy: 16 – 17 mm, medzera: 4 mm, punktum: 2 x 2 mm

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov červenej 5-linajkovej notovej osnovy bez rámovania,
klúče C, F a G, custos !/ v tvare punktu

f. 1r:

A. Tibi laus tibi gloria tibi [gratiarum actio in saecula saeculorum o beata trinitas]
(cao5148 Cantus ID 005148 L). A. Miserere miserere miserere nobis (caox).⁴⁸ A. O beata
bene-[dicta glo-]riosa trinitas pater filius et spiritus sanctus (cao3990, Cantus ID 003990
EM HRDFSL). A. O vera [summa sempiterna tri-]nitas pater et filius et spiritus sanctus
(cao4086, Cantus ID 004086 EM HRDFSL). A. Te jure [laudant te adorant te] glorifi-
cant omnes creaturae tuae o beata trinitas (cao5120, Cantus ID 005120 EM HRDFSL).
H.*Ecce jam noctis (cao8297, Cantus ID 008297 S). A. Benedicta sit creatrix et guber-
natrix omnium sancta et individua trinitas et nunc et semper et per infinita saeculorum
saecula (cao1707, Cantus ID 001707 B M HR FSL). ad i A.*Gloria tibi Trinitas (cao2948,
Cantus ID 002948 GBEMVHRDFS). R.* Deus in nomine (cao6421 Cantus ID 006421
L). ad iii A.*Laus et perennis (cao3601, Cantus ID 003601 BEMVHRDFSL). R. Benedi-
camus patrem et filium cum sancto spiritu (cao6238, Cantus ID006238 R). V. Laudemus
et superexaltemus eum in saecula (cao6238a Cantus ID006238a R). Ad vi A.*Gloria lau-
dis (cao2947, Cantus ID002947 GBEMVHRDFS). W.*Benedictus es Domine (cao7977
Cantus ID 007977 M RD S). R. Benedictus es domine infirmamento caeli (ist0683, Can-
tus ID600278). V. Et laudabilis et gloriosus in saecula (ist0683a, Cantus ID 600278a). ad
ix A.*Ex quo omnia (cao2751, Cantus ID 002751 GBEMVHRDFSL). W.*Benedicat nos
(cao7967, Cantus ID 007967 R F). R. Benedicat nos deus deus noster benedicat nos deus
(ist0685, Cantus ID 600281). V. Et metuant eum omnes fines terrae (ist0685a Cantus ID
600281a). ad vs. A.*Gloria tibi. H.*O lux beata (cao8358, Cantus ID 008358 SL). W.*Sit
nomen (cao8199, Cantus ID 008199 G E V L). A.*Te jure laudant.

De Trinitate, L: A1-V2: Am.

f. 1v:

A. Sacerdos in aeternum Christus dominus secundum ordinem Melchisedech panem et
vinum obtulit (ist0395, Cantus ID 204335) A. Miserator dominus escam dedit timent-

⁴⁸ KOVÁCS: Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae, III/A Praha (Tempo-
rale), Ref. 44, 40461 v4, s. 162.

bus se in memoriam suorum mirabilium (ist0354, Cantus ID 203126) A. Calicem salutaris accipiam et sacrificabo hostiam laudis (ist0239, Cantus ID200722) Sicut novellae olivarum ecclesiae filii sunt in circuitu mensae domini (ist0408, Cantus ID 204661) A. Qui pacem ponit fines ecclesiae frumenti adipe satiat nos dominus (ist0391, Cantus ID 204127) R. Homo quidam fecit cenam magnam et misit servum suum hora cenae dicere invitatis ut venirent quia parata sunt omnia (ist0727, Cantus ID 601068). V. Venite comedite panem meum et et bibite vinum quod miscui vobis (ist0727a, Cantus ID601068a). Gloria. H. Pange lingua (cao8367, H FSL Cantus ID 008367) W.*Panem de caelo prestistis eis. R. Omne delectamentum in se habentem (ist0932, Cantus ID 800331). H.*Sacris sollempniis (ist0958, Cantus ID 830301).⁴⁹ A. O quam suavis est domine spiritus tuus qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares pane sua-[vissimo de caelo praestito esurientes replens/reple bonis fastidiosos divites dimittens inanes] (ist0369, Cantus ID 203554)

Corporis Christi, VI: A1-Am.

f. 2r:

R. Praecursor domini venit de quo ipse testatur nullus major inter natos mulierum Joanne Baptista (cao7420, Cantus ID 007420 C BEMVHRDFSL). V. Ipse praeibit ante illum in spiritu et virtute Eliae (cao7420a, Cantus ID 007420a C BEMVHR). R. Gabriel angelus apparuit Zachariae dicens nascetur tibi filius nomen ejus Joannes vocabitur et multi in nativitate ejus gaudebunt (cao6757, Cantus ID 006757 C BEMVHRDFSL). V.*Iste puer (cao6409a, Cantus ID 006409a C BEMVHR). R. Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista qui viam domino praeparavit in eremo (cao6979, Cantus ID 006979 C BEMVHRDFSL). V. Fuit homo missus a deo cui nomen Joannes erat (cao6979a, Cantus ID 006979a C BEM HRDF). A. Elisabeth Zachariae magnum virum genuit Joannem Baptistam praecursorem domini (cao2639, Cantus ID 002639 C BEMVHRDFSL). A. Innuebant patri ejus quem vellet vocari eum et scripsit dicens Joannes est nomen ejus (cao3353, Cantus ID 003353 C BEMVHRDFSL). A. Johannes vocabitur nomen ejus et in nativitate ejus multi gaudebunt (cao3504, Cantus ID 003504 C BEMVHRDFSL). A. Joannes est nomen ejus vinum et siceram non bibet et multi in nativitate ejus gaudebunt (cao3498, Cantus ID 003498 C BEMVHRD L).

f. 2v: *neskorší nápis Saeculi Millesimi Quadringentesimi*

A. Iste puer magnus coram domino nam et manus ejus cum ipso est (cao3431, Cantus ID 003431 C BE HRD). H.*O nimis felix (cao8406h, Cantus ID 008406h B SL).W.* (?) A. Apertum est os Zachariae et prophetavit dicens benedictus deus Israel (cao1448, Cantus ID 001448 C BEMVHRDFSL). ad vs. A. *Elizabeth. R. Iste est de sublimibus caelorum praepotentibus unus quem manus domini consecravit matris in visceribus cujus nos meritis adjuvari supplices deprecimur (cao6998, Cantus ID 006998 R L). V. Iste est enim Joannes cujus tanta est meritorum praerogativa ut ejus simul per angelum Gabrielem praenuntiaretur nativitas nomen victus officium et meritum (cao6998b, Cantus ID 006998b R). Gloria. H.*Ut queant laxis (cao8406, Cantus ID 008406 B SL). W.*Fuit homo missus (cao8075, Cantus ID 008075 C RD SL). A. Puer qui natus est [nobis] plus quam propheta est hic est enim de quo salva-

⁴⁹ Dopísané neskorošou rukou.

tor ait inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista (cao4412, Cantus ID 004412 C BEM HRDFSL). A. Pro eo quod non credidisti verbis meis eris tacens et non poteris loqui usque in diem nativitatis ejus (cao4382, Cantus ID 004382 C BEMVHR FSL).

Joannis Baptistae M: N3-R1 – V2: Am, J. Baptiste i. oct. V1: Am.

Miscellanea 2

Antifonár (Ďurčo B4 – B5)

neskoršou rukou dopísané 1400 Fasciculus 4tus Continens in se Literas initiales Familiarum S T U V Z (56 /?/), 45.6.

perg., ilum., not.

rozmery: 390 x 288 mm, zrkadlo: 308 x 210 mm, výška notovej osnovy: 16 – 17 mm, medzera: 4 mm, punktum: 2 x 2 mm, pôvodná foliácia iiii (?)

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov červenej 5-linajkovej notovej osnovy bez rámovania, klúče C, F a G, custos !/ v tvare punktu

f. 1r:

[A. Sacerdotes sancti incensum et pa-]nes offerunt deo alleluia (ist0396, Cantus ID204341). A. Vincenti dabo manna absconditum et nomen novum alleluia (ist0425, Cantus ID 205202). H. Pange lingua (cao8367, H FSL Cantus ID 008367) W.*Panem de caelo (ist0932, Cantus ID 800331). A. Ego sum panis vivus qui de caelo descendi dicit dominus si quis manducaverit ex hoc pane vivet in aeternum alleluia (cao2594, Cantus ID 002594 R). R. Caro mea vere est cibus et sanguis meus potus qui manducat ex hoc pane vivet in aeternum (ist0815, Cantus ID 604900). V. Dixit Jesus turbis Judaeorum ego sum panis vivus qui de caelo descendi (ist0815a, Cantus ID 604900a). A. O sacrum convivium in quo Christus sumitur recolitur memoria passionis ejus mens impletur gratia et futurae gloriae pignus datur alleluia (ist0372, Cantus ID 203576). ad vs. a. De sancto iohanne. A. Descendit angelus domini ad Zachariam dicens accipe puerum in senectute tua et habebit nomen Joannes Baptista (cao2156, Cantus ID 002156 BE HR). R. Tu puer propheta altissimi vocaberis praeibis enim ante faciem domini parare

f. 1v:

vias ejus (cao7791, Cantus ID 007791 C HRDFSL). V Ad dandam scientiam salutis plebi ejus in remissionem peccatorum eorum (cao7791a, Cantus ID 007791a C HRDFSL). *Hymn. Ut queant laxis. *W. Fuit homo missus. Am. Ingresso Zacharia templum domini apparuit ei Gabriel angelus stans a dexteris altaris incensi (cao3338, Cantus ID 003338 C BEMVHRDFSL). Invit. A. Regem praecursoris dominum venite adoremus (cao1140, Cantus ID 001140 C BEMVHR F L). A. Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exiret⁵⁰ sanctificavi te (cao4381, Cantus ID 004381 C BEMVHRDFSL). A. Ad omnia quae mittam te dicit dominus ibis ne timeas et quae

⁵⁰ SZENDREI, Janka (ed.): *The Istanbul Antiphonal (about 1360)*. (=Musicalia Danubiana 18.) Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 2002. Dalej iba IA. IA uvádza slovo *progrederis*.

mandavero tibi loqueris ad eos (cao1249, Cantus ID 001249 C BEMVHRDFSL). A. Ne timeas a facie eorum quia ego tecum sum dicit dominus (cao3862, Cantus ID 003862 C BEMVHRDFSL). *W. Gloria et honore. R. Fuit homo missus a deo cui nomen Joannes erat hic venit ut testimonium perhiberet de lumine et parare domino plebem perfectam (cao6750, Cantus ID 006750 C BEMVHRDFSL). V. Erat Joannes in deserto praedicans baptismum paenitentiae (cao6750a, Cantus ID 006750a C BEMVHRDFS).

Corporis Christi L:A4-V2: Am,⁵¹ s. Joannis Baptistae, V1: A-M: N1-R1/V1.⁵²

Miscellanea 3

Antifonár (Ďurčo A2 – AB2)

Fasciculus ... Continens Literas Initiales N O P R(48)

perg., ilum., not.

rozmary: 402 x 285 mm, zrkadlo: 310 x 210 mm, výška notovej osnovy: 16 – 17 mm, medzera: 4 mm, punktum: 2 x 2 mm, pôvodná foliácia iiii (?)

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov červenej 5-linajkovej notovej osnovy bez rámovania, kľúče C, F a G, custos !/ v tvare punktu

f. 1r:

R. Cenantibus autem accepit Jesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait accipite et comedite hoc est corpus meum (ist0691, Cantus ID 600338).⁵³ V. Dixerunt viri tabernaculi mei quia det de carnibus ejus ut saturemur (ist0691, Cantus ID 600338). R. Accepit Jesus calicem postquam cenavit dicens hic calix novum testamentum est in meo sanguine hoc facite in meam commemorationem (ist0673, Cantus ID 600019). V. Memoria memor ero et tabescet in me anima mea (ist0673a, Cantus ID 600019a). A. Introibo ad altare dei sumam Christum qui renovat juventutem meam (ist0333, Cantus ID 202624). A. Cibavit nos dominus ex adipe frumenti et de petra melle saturavit nos (ist0242, Cantus ID 200786). A. Ex altari tuo domine Christum sumimus in quem cor et caro nostra exsultavit (ist0281, Cantus ID 201674). R. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo (ist0775, Cantus ID 601948). V. Non est

f. 1v:

alia natio tam grandis quae habeat deos appropinquantes sibi sicut deus noster adest nobis (ist 0775a, Cantus ID 601948a). R. Misit me pater vivens et ego vivo propter patrem et qui manducat me vivet propter me (ist0752, Cantus ID 601442). V. Cibavit eum dominus pane vitae et intellectus (ist0752a, Cantus ID 601442a). R. Unus panis et unum corpus multi sumus omnes qui de uno pane et de uno calice participamus (ist0794, Cantus ID 602384). V. Parasti in dulcedine tua pauperi deus qui habitare facis unanimes in domo (ist0794a, Cantus ID 602384a). Gloria. Te Deum. A. Sapientia

⁵¹ KOVÁCS: Ref. 44, s. 204-206.

⁵² KOVÁCS: Ref. 42, s. 102.

⁵³ IA, f. 118r.

aedificavit sibi domum miscuit vinum et posuit mensam alleluia (ist0403, Cantus ID 204549). A. Angelorum esca nutritivisti populum tuum et panem de caelo praestitisti eis alleluia (ist0220, Cantus ID 200280). A. Pinguis est panis Christi et praebebit delicias regibus alleluia (ist0382, Cantus ID 203845). A. Sacerdotes sancti incensum et pa-[nes offerunt deo alleluia] (ist0396, Cantus ID204341). – pokračovanie ff. 9-10 (B4-B5)

Corporis Christi, M: N2 R/V2-R/V3; N3 A1-A3, R/V1-R/V3; L: A1-A4.⁵⁴

Miscellanea 4

Antifonár (*Ďurčo B3 – A3*)

1600 a 50.

perg., ilum., not.

rozmery: 398 x 284 mm, zrkadlo: 316 x 210 mm, výška notovej osnovy: 16 mm, medzera: 4 mm, punktum: 2 x 2 mm

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov 5-linajkovej notovej osnovy, čiastočne viditeľné dvojitě čierne rámovanie, vertikálny smer notácie, kľúče C a F, custos nie je

f. 1r:

[A. O clavis David et sceptrum domus Israel qui aperis et nemo claudit claudis et nemo aperit veni et educ vincuntum] de domo carceris sedentem in tenebris et umbra mortis (cao4010, Cantus ID 004010 CGBEMVHRDFSL). A. O oriens splendor lucis aeternae et sol justitiae veni et illumina sedentes in tenebris et umbra mortis (cao4050, Cantus ID 004050 CGBEMVHRDFSL). A. O rex gentium et desideratus earum lapisque angularis qui facis utraque unum veni salva hominem quem de limo formasti (cao4078, Cantus ID 004078 CGBEMVHRDFS). A. O Emmanuel rex et legifer noster expectatio gentium et salvator earum veni ad salvandum nos domine deus noster (cao4025, Cantus ID 004025 CGBEMVHRDFS). A. O virgo virginum quomodo fiet istud quia nec primam similem visa est nec habere sequentem filiae Jerusalem quid me admiramini divinum est mysterium hoc quod cernitis (cao4091, Cantus ID 004091 CGBEMVHRDFSL). A. O mundi domina regio ex semine orta ex tuo jam Christus processit alvo tamquam sponsus de thalamo hic jacet in praesepio qui et sidera regit (cao4048, Cantus ID 004048 BEM HR). A. O Gabriel nuntius caelorum qui januis clausis ad me intrasti et verbum nuntiasti con-

f. 1v:

cipies et paries Emmanuel vocabitur (cao4028, Cantus ID 004028 BEM HR). A. O Jerusalem civitas dei summi leva in circuitu oculos tuos et vide dominum deum tuum quia jam veniet solvere te a vinculis (cao4034, Cantus ID 004034 BEMVHR). *De s. apli. Thome. *Hymn. Exsultet (cao8301, Cantus ID008301 SL). *R. Haec est praecceptum (sam 0295, Cantus ID 202079). *A. Excelsus super (Cantus ID 909999). A. O Thoma Didyme per Christum quem meruisti tangere te precibus rogamus altissonis

⁵⁴ Radenie responzórií a antifón sviatku Božieho tela presne zodpovedá ostrihomskému rítu: KO-VÁCS: Ref. 44, s. 204, 40980-41160.

succurre nobis miseris ne damnemur cum impiis in adventu judicis (cao4083, Cantus ID 004083 GBEMV RDFSL). *A. Nolite timere (cao3896, Cantus ID 003896 C HRD). *R. Ecce ego mitto (cao6588, Cantus ID 006588 C EMVHRDFSL). R. De illa occulta habitatione sua egressus est filius dei descendit visitare et consolari omnes qui eum de toto corde desiderabant (cao6393, Cantus ID 006393 GBEMVHRDF L). V. Ex Sion species decoris ejus deus noster manifeste veniet (cao6393a, Cantus ID 006393a CGBEM HRD). Gloria. *In vigilia nativitate domini I. vs. A. Hodie sciatis quia veniet dominus et mane videbitis gloriam ejus (cao3119, Cantus ID 003119 CGBEMVHRDFSL). A. Levate capita vestra ecce appropinquabit redemptio vestra (cao3608, Cantus ID 003608 CGBEMVHRDFS). * Psalmi feriales *W. Hodie. R. Sanctificamini [hodie et estote parati quia die crastina videbitis majestatem dei in vobis] (cao7594, Cantus ID 007594 CGBEMVHRDFS)

Antiphonae Majores, Adv. 4f, V,⁵⁵ s. Thomae apost.; Vigilia Nativitatis Domini: Invit. A., A, W, R1.

Miscellanea 5

Antifonár (Ďurčo A1 – B2)

neskoršou rukou pripísané Fasciculus primus. Continens Literas Iniales Cognomnum A B C D E F (47)

perg., ilum., not., vlastná foliácia xi (prípadne xl)

rozmery: 405 x 290 mm, zrkadlo: 320 x 215 mm, výška notovej osnovy: 16 mm, medzera: 3 – 4 mm, punktum: 2 x 2 mm

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov 5-linajkovej notovej osnovy, bez rámovania, kľúče C a F, custos nie je

f. 1r:

[R. Virgo Israel revertere in civitates tuas usquequo dolens averteris generabis dominum salvatorem oblationem] novam in terra ambulabunt homines in salvationem (cao7903, Cantus ID 007903 CGBEMVHRDFS) V. A solis ortu et occasu ab aquilone et mari (cao7903a, Cantus ID 007903a C BEMVHR). Amb. R. Me oportet minui illum autem crescere qui post me venit ante me factus est cujus non sum dignus corrigiam calciamenti ejus solvere (cao7137, Cantus ID 007137 CGBEMVHRDFS). V. Hoc est testimonium quod perhibuit Joannes (cao7137a, Cantus ID 007137a CGBEMVHRD). Qui. R. Intuemini quantus sit iste qui ingreditur ad salvandas gentes ipse est rex justitiae cujus generatio non habet finem (cao6983, Cantus ID 006983 CGBEMVHRDF L). V. Et dominabitur a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrae (cao6983a, Cantus ID 006983a.1 C BEMVHRD). R. Nascetur nobis parvulus et vocabitur deus fortis ipse sedebit super thronum David patris sui et imperabit cujus potestas super humerum ejus (cao7195, Cantus ID 7195 GBEMVHRDFS). V. Ecce advenit dominator dominus et regnum in manu ejus et potestas et imperium (cao7195a, Cantus ID 7195a BEMVHRD). *Ad laudes ant. A. Canite tuba

⁵⁵ KOVÁCS: Ref. 44, s. 80, 3080-3160.

f. 1v:

in Sion quia prope est dies domini ecce veniet ad salvandum nos alleluia alleluia (cao1757, Cantus ID 1757 CGBEMVHRDFSL). A. Ecce veniet desideratus cunctis gentibus et replebitur gloria domus domini alleluia (cao2548 Cantus ID 002548, CGBEMVHRDFSL). A. Erunt prava in directa et aspera in vias planas veni domine et noli tardare alleluia (cao2676, Cantus ID 002676 CGBEMVHRDFSL). A. Dominus veniet occurrere illi dicentes magnum principium et regni ejus non erit finis deus fortis dominator princeps pacis alleluia alleluia (cao2423, Cantus ID 002423 CGBEMVHRDFSL). A. Omnipotens sermo tuus domine a regalibus sedibus veniet alleluia (cao4144, Cantus ID 004144 CGBEMVHRDFSL). Ab. Dixerunt pharisaei ad Joannem quis ergo es ut responsum demus his qui miserunt nos et ait illis ego vox clamantis in deserto parate viam domini sicut dixit Isaias propheta (cao2264, Cantus ID 002264 R). Am. Ave Maria gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus alleluia (cao1539, Cantus ID 001539 CGBEMVHRDFSL). R. Egredietur virga de radice Jesse et flos de radice ejus ascendet et erit justitia [cingulum lumborum ejus et fides cinctorium renum ejus] (cao6641, Cantus ID 006641 C BEMVHR FS).

Dom. 4 Adv., M: N2 R/V3, N3: R/V1-R/V3, L: A1-A5, Ab, V2: Am, R/V.⁵⁶

Miscellanea 6

Antifonár (Ďurčo A4 – A5)

1400 Fasciculus 2dus. Continens. Cognomina sub Literis G H J K L M (53 /?/)

perg., ilum., not., na dolnom margu je nápis *secundum* /?/

rozmary: 406 x 290 mm, zrkadlo: 320 x 215 mm, výška notovej osnovy: 16 mm, medzera: 3 – 4 mm, punktum: 2 x 2 mm

písmo: gothica textualis

notácia: ostrihomská, 11 riadkov 5-linajkovej notovej osnovy, bez rámovania, vertikálny smer notácie, klúče C a F, custos nie je

f. 1r:

[R. O magnum mysterium et admirabile sacramentum ut animalia viderent] dominum natum jacentem in praesepe beata virgo cujus viscera meruerunt portare dominum Christum (cao7274, Cantus ID 007274 CGBEMVHRDFSL). V. Domine audivi auditum tuum et timui consideravi opera tua et expavi in medio duum animalium (cao7274a, Cantus ID 007274a C BEMVHRDFSL). R. Beata dei genetrix Maria cujus viscera intacta permanent hodie genuit salvatorem saeculi (cao6162, Cantus ID 006162 CGBEMVHRDFSL). V. Ave Maria gratia plena dominus tecum (cao-ece 10650).⁵⁷ A. Ipse invocabit me alleluia pater meus es tu alleluia (cao3402, Cantus ID 003402 CGBEMVHRDFSL). A. Laetentur caeli et exsultet terra ante faciem domini quoniam venit (cao3567, Cantus ID 003567 CGBEMVHRDFSL). A. Notum fecit dominus alleluia salutare suum alleluia (cao3964, Cantus ID 003964 CGBEMVHRDFSL). *W. Benedictus qui venit. R. Sancta et immaculata virginitas quibus te laudibus referam

⁵⁶ Radenie responzórií a antifón štvrtej adventnej nedele presne zodpovedá ostrihomskému rítu: KOVÁCS: Ref. 44, s. 78, 2270-3040.

⁵⁷ IA uvádza verš *Beata quae credidisti*.

nescio quia quem caeli capere non poterant tuo gremio contulisti (cao7569, Cantus ID 007569 CGBEMVHRDFSL). V. Benedicta tu in

f. 1v:

mulieribus et benedictus fructus ventris tu (cao7569a, Cantus ID 007569a CGBEMVHRDFSL). R. Beata viscera Mariae virginis quae portaverunt aeterni patris filium et beata ubera quae lactaverunt Christum dominum quia hodie pro salute mundi de virgine nasci dignatus est (cao6171, Cantus ID 006171 CGBEMVHRDFSL). V. Dies sanctificatus illuxit nobis venite gentes et adorate dominum (cao6171b, Cantus ID 006171b G RDFSL). R. Verbum caro factum est et habitavit in nobis cujus gloriam vidimus quasi unigeniti a patre plenum gratia et veritate (cao7840, Cantus ID 007840 CGBEMVHRDFSL). V. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum (cao7840a, Cantus ID 007840a GB MVHRDFSL). V. Gloria patri et filio et spiritui sancto sicut erat in principio et nunc et semper et in saecula saeculorum amen (can9000, Cantus ID 909000). V. Puer natus est nobis et filius datus est nobis (cao7840b, Cantus ID 007840b B HR L). *Ad angelicus. *Liber generationis. *Te Deum laudamus te dominum. *Ad laudes a.

Nativitas Domini, M: N2: R-V2, N3, R-V3, W.⁵⁸

Miscellanea 7

Antifonár (Ďurčo B6 – B7)

perg., ilum., not.

neskoršou rukou dopísané 1510 ad 1520

rozmery: 280 x 248 mm, neúplné zrkadlo: 256 x 202 mm, výška notovej osnovy: 22 mm, medzera: 5 mm, punktum: 3 x 3 mm

písmo: cursiva

notácia: ostrihomská zmiešaná (métske prvky: pes), f. B6: 3 riadky čiernej 5-linajkovej notovej osnovy s dvojitém rámovaním, f. B7: 6 riadkov 5-linajkovej notovej osnovy, kľúče C, F, custos !/!

f. 1r:

R. Ista est speciosa inter filias Jerusalem sicut vidistis eam plenam caritate et dilectione in cubilibus et in hortis aromatum (cao6994, Cantus ID 006994 C BE HRDFSL). Gloria.

f. 1v:

R. Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris et universi pulveris pigmentari (caoX). V. Ista est speciosa inter filias Jerusalem sicut vidistis eam plenam caritate et dilectione in cubilibus et in hortis aromatum (caoX). Gloria.

Assumptio Mariae

⁵⁸ KOVÁCS: Ref. 44, s. 88, 10620-10750.

Skratky

A. (1 – 5)	antifóna (1 – 5)
Ab	antifóna na Benedictus
Adv.	adventus / advent
Am	antifóna na Magnificat
Apost.	apostolus / apoštol
BMV	Beatae Mariae Virginis
Cao	Corpus antiphonalium officii
Dom.	Dominica / nedeľa
f	feria
f.	fólio
IA	<i>The Istanbul Antiphonal (about 1360)</i> , SZENDREI, Janka (ed.) (=Musicalia Danubiana 18.) Budapest : MTA Zenetudományi Intézet, 2002.
i.oct.	infra octavam
ilum.	iluminovaný
Invit. A.	antifóna k invitatóriu
L	laudes / ranné chvály
M	matutinum
N.	nokturno
N1	prvé nokturno
N2	druhé nokturno
N3	tretie nokturno
not.	notovaný
perg.	pergamen
R.	responzórium
R1	prvé responzórium
R2	druhé responzórium
R3	tretie responzórium
s.	sanctus / svätý
SNA	Slovenský národný archív
V	vešpery / nešpory
V1	prvé vešpery
V2	druhé vešpery
V.	verš
W.	versiculus
*	in rubro

Označenie	sviatok
Miscellanea 1 – f. 1r	De Trinitate L: A1- V2: Am
Miscellanea 1 – f. 1v	Corporis Christi V1: A1-Am
Miscellanea 1 – f. 2r-v	Joannis Baptistae M: N3 R1-V2, J. B. i.oct. V1: Am
Miscellanea 2 – f. 1r-v (Ďurčo B4 – B5)	Corporis Christi L: A4-V2: Am, Joannis Baptistae V1-M: N1 R1/V1

Označenie	sviatok
Miscellanea 3 – f. 1r-v (Ďurčo A2 – AB2)	Corporis Christi, M: N2 R2-L: A4
Miscellanea 4 – f. 1r-v (Ďurčo B3 – A3)	Adv. 4 f, Antiphonae Majores, s. Thomae ap., Vigilia Nativitas Domini V1: Invit.A.-R.
Miscellanea 5 – f. 1r-v (Ďurčo A1 – B2)	Dom. 4 Adv. M: N2 R3-V2: Am, R/V.
Miscellanea 6 – f. 1r-v (Ďurčo A4 – A5)	Nativitas Domini M: N2 R2-R3, W.
Miscellanea 7 – f. 1r-v (Ďurčo B6 – B7)	Assumptio BMV

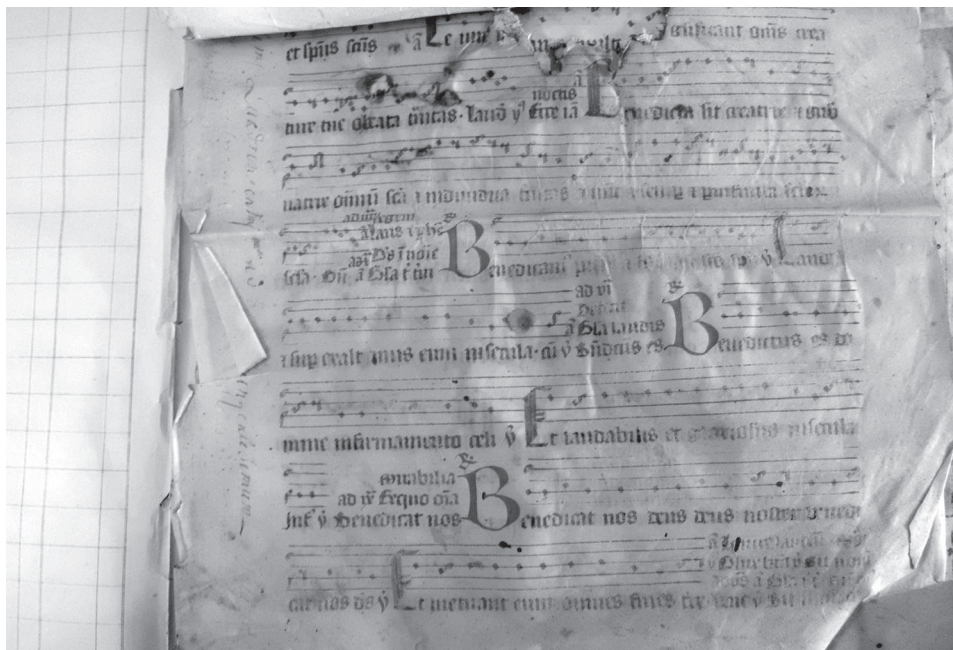
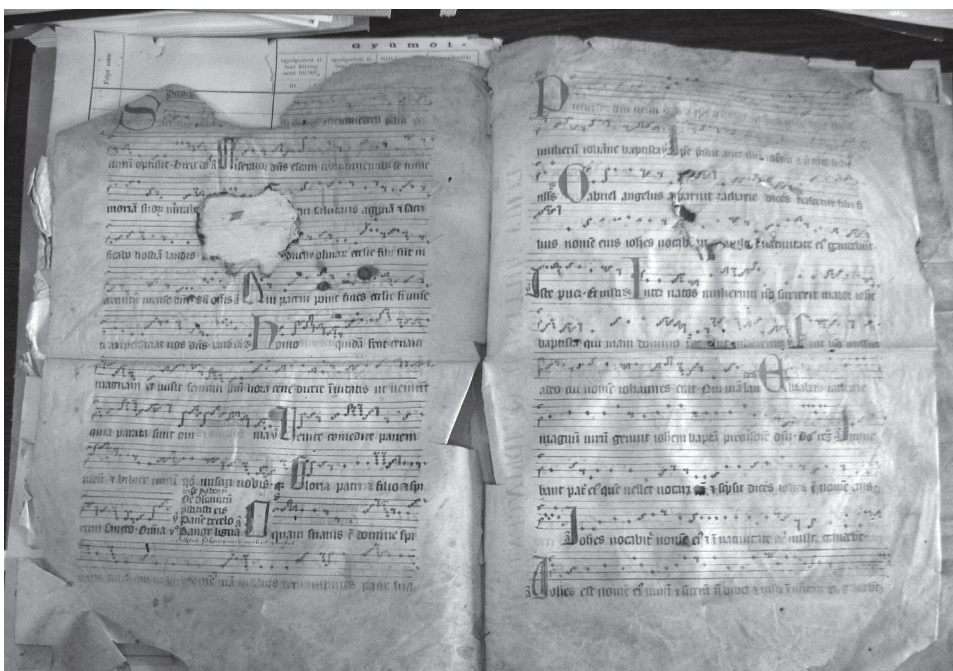
CAO-konkordancie:

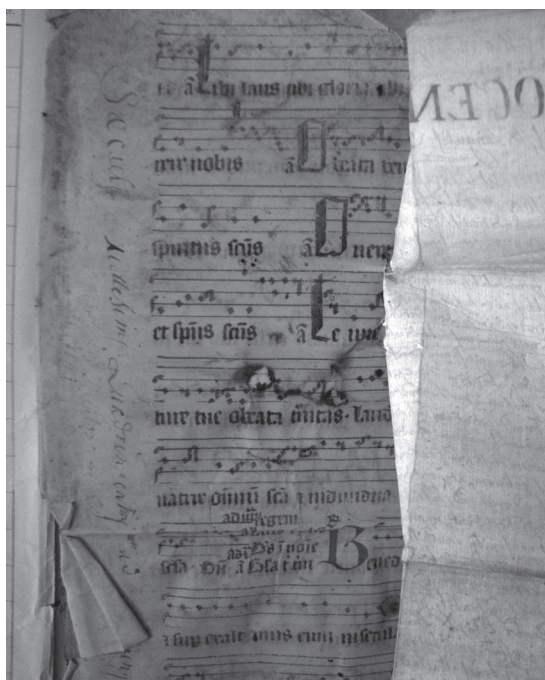
- C Paris Bibliothèque nationale de France lat. 17436 (Compiègne, 9. storočie)
 G Durham Cathedral Library B. III. 11 (Severné Francúzsko, 11. storočie)
 B Bamberg Staatsbibliothek lit. 23 (Bamberg, 11/12. storočie)
 E Ivrea Biblioteca Capitolare 106 (Ivrea, 11. storočie)
 M Monza Basilica di S. Giovanni Battista – Biblioteca Capitolare e Tesoro C. 12/75 (Monza, 11. storočie)
 V Verona Biblioteca Capitolare XCVIII (Verona, 11. storočie)
 H St. Gallen Stiftsbibliothek 390 – 391 (Hartkerov antifonár, okolo roku 1000)
 R Zürich Zentralbibliothek Rh 28 (Rheinau, 13. storočie)
 D Paris Bibliothèque nationale de France lat. 17296 (St-Denis, 12. storočie)
 F Paris Bibliothèque nationale de France lat. 12584 (St-Maur-les-Fossés, 12. storočie)
 S London The British Library Add. 30850 (San Domingo de Silos, 11. storočie)
 L Benevento Biblioteca Capitolare V. 21 (San Lupo Benevento, 12. storočie)
 ist Istanbul, Topkapı Sarayı Müzesi, Deissmann 42 (TR-Itks 42, okolo roku 1360)
 sam Valenciennes, Bibliothèque municipale, 114 (F-VAL 114)

CAO-ECE konkordancie:

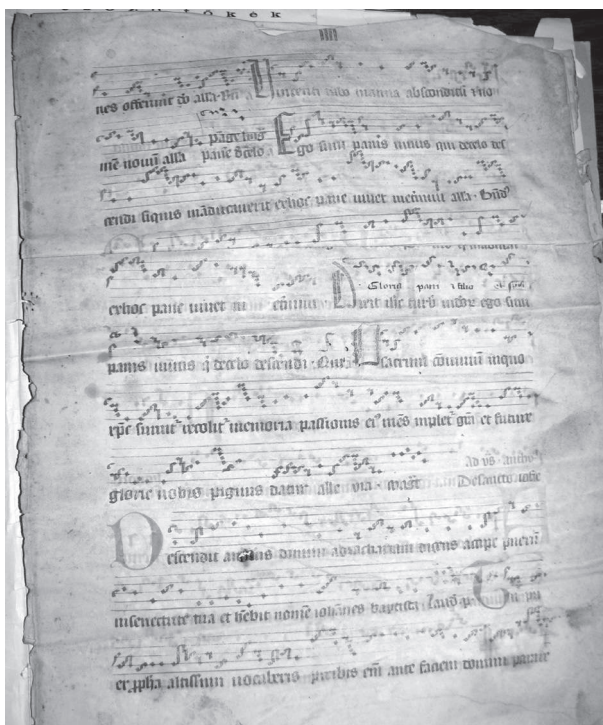
- Str-1 / SQ-BRm Bratislavský antifonár III Archív mesta Bratislavy EC Lad. 6
 Str-2 / SQ-BRm Bratislavský antifonár IV Slovenský národný archív 2
 Str-67 / HR-Zu Breviarium saec. XIII. Metropolitanska Knjižnica Záhreb MR 67

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

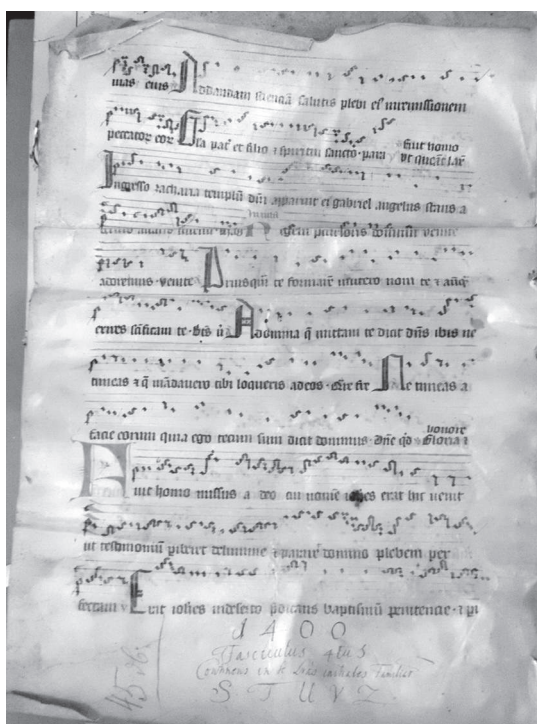
Obr. 1: *Antifonár* (Miscellanea 1, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r, spodná časť)Obr. 2: *Antifonár* (Miscellanea 1, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1v-2r)

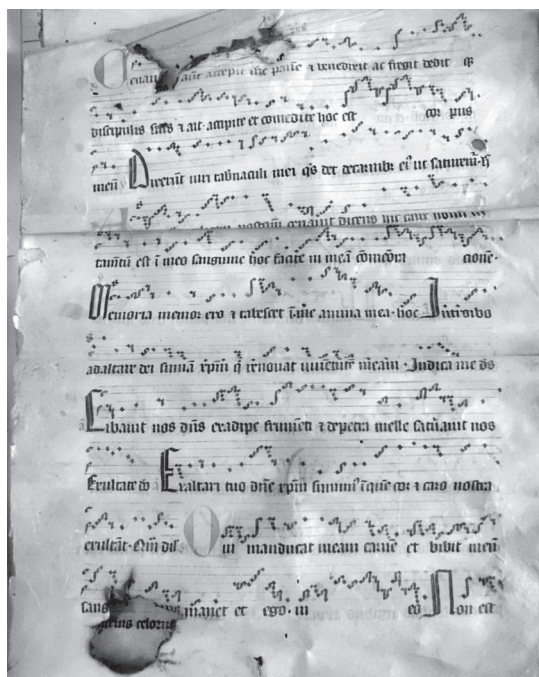
Obr. 3: *Antifonár* (Miscellanea 1, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r, vrchná časť)

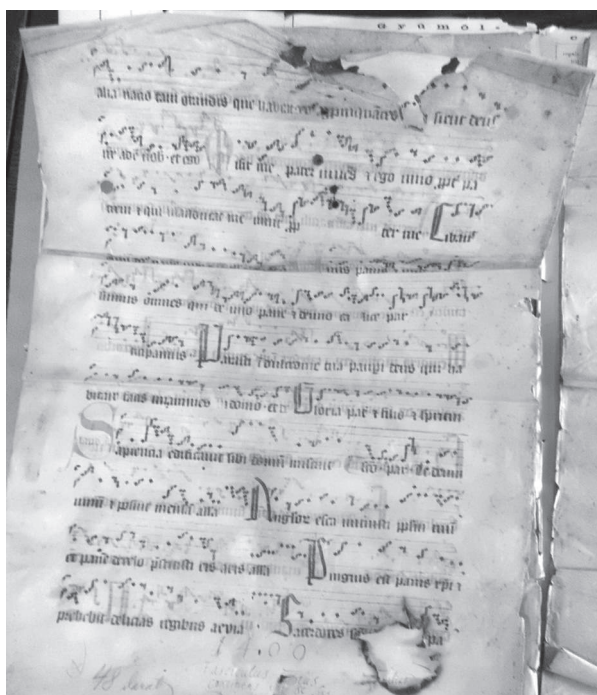
Obr. 4: *Antifonár* (Miscellanea 2, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

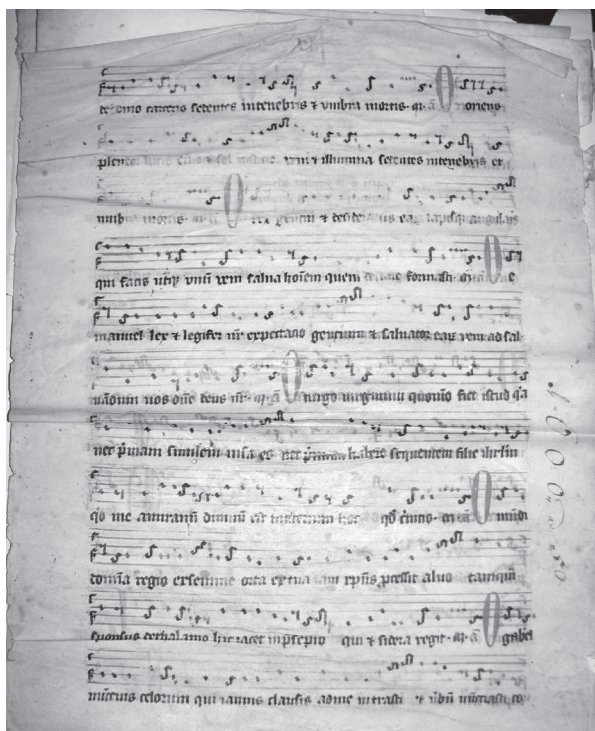
Obr. 5: Antifonár (Miscellanea 2, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1v)

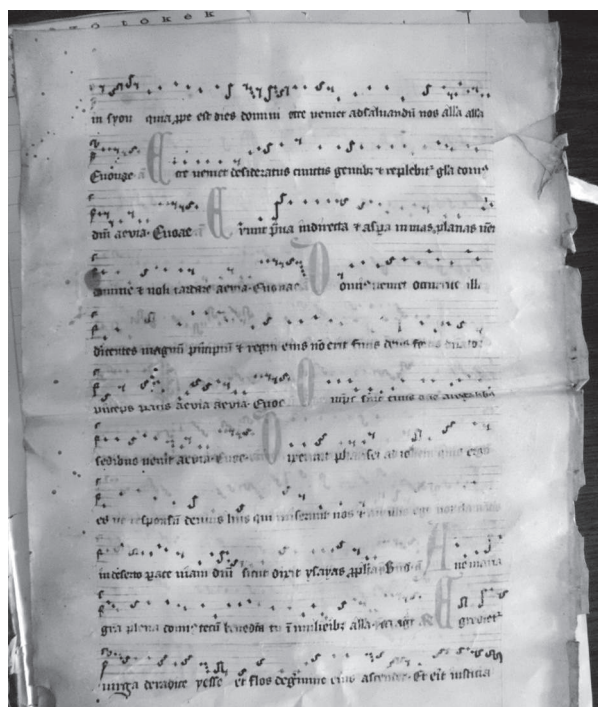
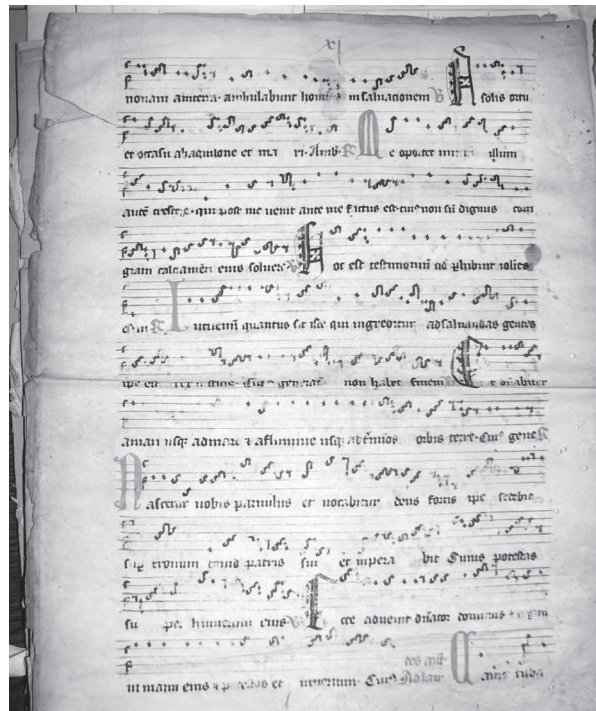
Obr. 6: Antifonár (Miscellanea 3, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

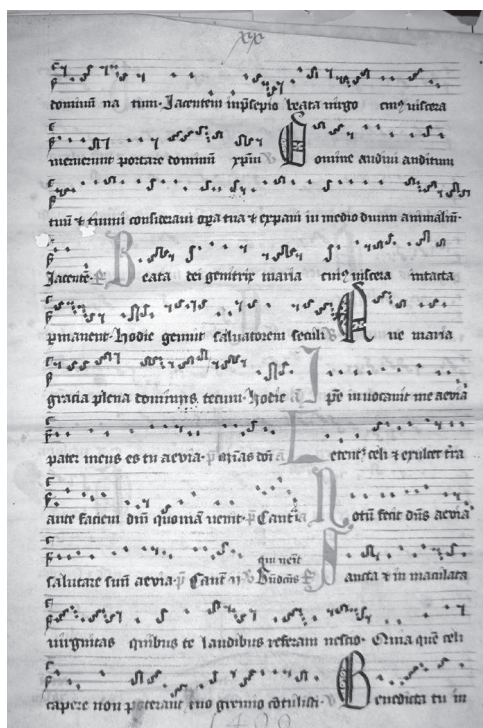

Obr. 7: Antifonár (Miscellanea 3, fol. 1v)

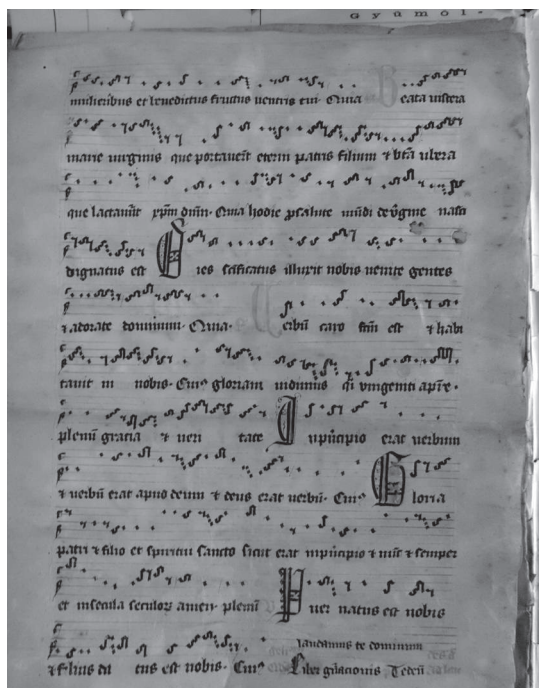

Obr. 8: Antifonár (Miscellanea 4, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

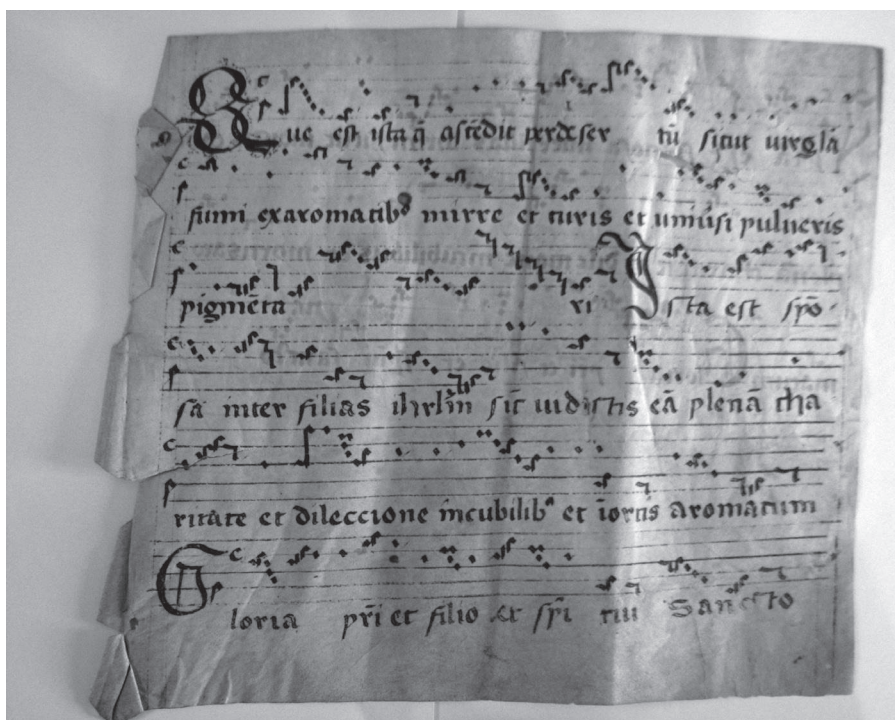
Obr. 9: *Antifonár* (Miscellanea 5, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1v)Obr. 10: *Antifonár* (Miscellanea 5, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

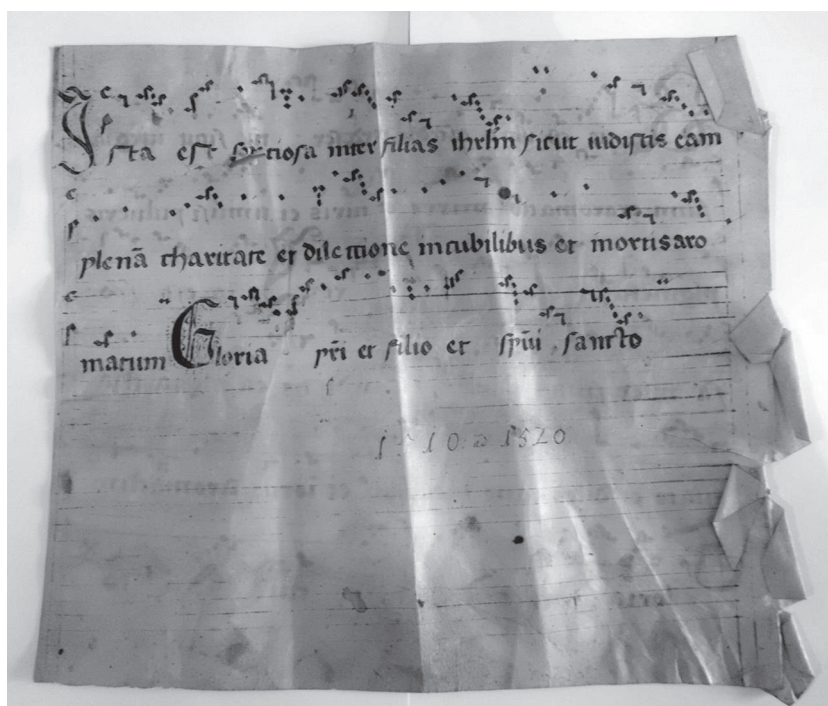
Obr. 11: Antifonár (Miscellanea 6, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

Obr. 12: Antifonár (Miscellanea 6, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1v)

Obr. 13: Antifonár (Miscellanea 7, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1r)

Obr. 14: Antifonár (Miscellanea 7, Diecézny biskupský archív Nitra, fol. 1v)